

Η ΓΕΩΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΕΦΕΡΗ*

Μ. Δ. Δερμιτζάκης** και Μ. Φουσεύκη

Εισαγωγή

Η Γεωλογία, μελέτη της Γης και της ιστορίας της, από την αρχή της ύπαρξής της τοποθετήθηκε στις θετικές Επιστήμες. Το ευρύ όμως και φαντασμαγορικό πεδίο των θεμάτων της, οι απαιτήσεις και ο τρόπος λειτουργίας της, δημιουργούν την ανάγκη να δούμε και πέρα από το πρακτικό φάσμα εφαρμογής της επιστήμης αυτής, προβάλλοντας την πιθανότητα μιας ανακατάταξής της μέσα στα υπάρχοντα γνωστικά πεδία. Θα ήταν λοιπόν ορθότερο να ισχυριστούμε ότι η γεωλογία ισορροπεί επάνω σε μια λεπτότατη διαχωριστική γραμμή, χρησιμοποιώντας τον ορθολογισμό των θετικών Επιστημών για να επιβεβαιώσει τα στοιχεία, με τα οποία κατόπιν θα τροφοδοτήσει τον ουμανισμό των Φιλοσοφικών και Θεολογικών επιστημών. Είναι η επιστήμη που χρησιμοποιώντας τη Φυσική, τη Χημεία και τη Βιολογία, προεκτείνεται άφοβα στη Φιλοσοφία, τη Θεολογία, την Ψυχολογία και τις Τέχνες.

Ο Τομέας Ιστορικής Γεωλογίας και Παλαιοντολογίας του Γεωλογικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών, στα πλαίσια μιας τολμηρής εξερεύνησης των ατελειώτων θεματικών προεκτάσεων της Γεωλογίας παρουσίασε ήδη τις εργασίες "Γεωλογικά στοιχεία στην Ιλιάδα και την Οδύσσεια" των Μ.Δερμιτζάκη, Μ.Τριανταφύλλου και Μ.Παγκάλου καθώς και τη μελέτη "Γίγαντες, Δράκοντες, Άγιοι και Γεωλογικά Φαινόμενα" των Μ.Δερμιτζάκη και Ε.Παπαδοπούλου.

Στα πλαίσια των ερευνητικών αυτών προσπαθειών γεννήθηκε η ιδέα μιας γεωλογικής διαδρομής μέσα στην ελληνική Ποίηση και Δημιουργία. Μελετώντας τον Σεφέρη, τον Ελύτη, τον Σικελιανό και άλλους νεοέλληνες ποιητές. βλέπουμε βαθιά και καθοριστική την επιρροή της γεωλογίας στη δημιουργία τους. Σ' αυτή την εργασία θα θέσουμε κάτω από το γεωλογικό πρίσμα την ποίηση ενός από τους μεγαλύτερους ποιητές του αιώνα μας, που τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας, του Γιώργου Σεφέρη.

*The aspect of Geology in the poetry of G.Seferis.

**M.D.Dermitzakis and M.Fousseki, Dept. of Hist. Geology and Paleontology of Athens University, (15784) Athens, Greece.

Ο Γεωλόγος και ο ποιητής, μύστες προαιώνιοι, μάντιες του κόσμου και της γης, ερευνητές της ζωής και της ύπαρξης, θεατές του ορατού και του αόρατου, προφήτες του χρόνου που πέρασε και αυτού που θ'ακολουθήσει, ιερείς μοναχικοί και συχνά ακατάληπτοι, φύλακες του ναού των δυνάμεων που ρυθμίζουν αυτά που έγιναν κι αυτά που θα γίνουν. Βαριά επάνω στους ώμους τους τα μηνύματα του σύμπαντος, οι ήχοι της ζωής και της κίνησης κι αποστολή τους η αφύπνιση, το ξεδίπλωμα των μυστικών μεσ'από κώδικες που η φύση δημιούργησε κι η φαντασία σμίλεψε.

Η γοητευτική επιστήμη της Γεωλογίας είναι μια μορφή ποίησης, ένας τομέας δημιουργίας με απαραίτητα συστατικά τη φαντασία, τα δεδομένα της φύσης και τη χρησιμοποίηση όλων των αισθήσεων. Μέσα απ'αυτό το πλέγμα δεδομένων, ο γεωλόγος εκμαιεύει την ποίηση του φυσικού κόσμου και δημιουργεί την ιδέα που θα διαμορφώσει τις καινούργιες απόψεις. Απόψεις που μερικές φορές υπερβαίνουν τόσο τα όρια της κοινής λογικής μας που η θεώρηση κι αποδοχή τους είναι εξίσου δύσκολες και συναρπαστικές.

Πόσο όμως ο ποιητής μπορεί να εισχωρήσει ανύποπτος, κρατώντας το δαυλό της δημιουργίας, στις λαβυρινθώδεις διαδρομές της γεωλογίας; Από την αρχή της ύπαρξής του ο άνθρωπος θεοποίησε και λάτρευσε τη γη, φοβήθηκε και στάθηκε με δέος απέναντι στα γεωλογικά συμβάντα και φαινόμενα, κατακυριεύτηκε από μια παγανιστική αποδοχή της απόλυτης εξουσίας των φυσικών δυνάμεων επάνω στον ίδιο και το περιβάλλον του, θαμπώθηκε από την ιδιαιτερότητα της ομορφιάς που μόνο η φύση, μεσ'απ'την κυκλοθυμία της μπορούσε να δημιουργήσει, θα ήταν αδύνατον ο ποιητής, όντας ψυχή ευαίσθητη και πνεύμα ανήσυχο, να ξεφύγει από τον αδιόριστο της σαγήνης που υφαίνει η γεωλογία. Αιχμάλωτος, δίχως να το συνειδητοποιεί, της μεγαλοπρέπειας και της ρευστότητάς της, την πλέκει στη δημιουργία του, κοσμεί μ'αυτήν τη σκέψη, τα νοήματα, το λόγο του. Και έτσι έχουμε τη μετενσάρκωση της γεωλογίας σε ποίηση.

Γεωλογικά στοιχεία και επιδράσεις στο Γ.Σεφέρη

Στην παρούσα εργασία θα επιχειρήσουμε μια γεωλογική ιχνηλάτηση της ποίησης του Γιώργου Σεφέρη, του ποιητή 'του "όπου και να ταξιδέψει η Ελλάδα τον πληγώνει" με τα "παραπετάσματα βουνών", τα "αρχιπέλαγα" και τους "γυμνούς γρανίτες" (1). Θα προσπαθήσουμε να κάνουμε μια διερεύνηση της ποίησης μεσ'απ'τη γεωλογία, ή, ίσως να ανιχνεύσουμε τη γεωλογία μέσα στην ποίηση.

Ποιός θα σκεφτόταν άραγε να πει τη μοίρα ενός βουνού, παρεκτός αν ήταν ποιητής ή γεωλόγος;

"Να που μ'αρέσουν

φως

με δέρμα ρυτιδωμένο σαν την κοιλιά του ελέφαντα

όταν τα μάτια του στενεύουν απ'τα χρόνια.

.....
Να που μ'αρέσουν επιτέλους αυτά τα βουνά, έτσι κουλουριασμένα
το γερασμένο κοπάδι τριγύρω μου μ'αυτές τις ρυτίδες
σκέφτηκε κανείς να πει τη μοίρα ενός βουνού όπως
κοιτάζει μια παλάμη
σκέφτηκε κανείς; ..." (2)

Η γοητεία κι η μεγαλοπρέπεια του ρυτιδωμένου νωχελικού βουνού αγγίζει το αισθητήριο του ποιητή και αναδύει την ανόποτη γεωλογική του συνείδηση. Τα σημάδια που ο χρόνος άφησε στα ρυτίδες πάνω σ'αυτό τον όγκο γης, οι ζάρες κι οι πτυχές που μαρτυρούν το μακρινό παρελθόν του, ξυπνούν στον ποιητή την επιθυμία να "πει τη μοίρα του βουνού". Μια επιθυμία που πηγάζει από τη σαφή αντίληψη ότι ετούτος ο πτυχωμένος όγκος κάποτε υπήρξε νέος, έζησε και υψώθηκε, κινήθηκε και χαράχτηκε σαν κάτι ζωντανό από το χρόνο που πέρασε, και στέκεται ακόμα υπερήφανος αλλά και μοιρολάτρης, περιμένοντας το βαθύτερο γήρας και μεσ'απ'αυτό την αναγέννηση, ανάλογα με τα περίπλοκα τερτίπια της γης.

Ποιός άραγε θα σκεφτόταν να πει τη μοίρα ενός βουνού, να ξεδιπλώσει τις πτυχές του μία-μία και να γνωρίσει το βαθύ παρελθόν του; Ποιός θα σκεφτόταν να ερευνήσει τις δυνάμεις που το ταλάνισαν, τις ιδιοτροπίες της φύσης που του έδωσαν σχήμα και ζωή, τον ακριβή τρόπο της γέννησής του; Και ποιός ακόμα θα προχωρούσε το χρόνο μπροστά για να γίνει μάρτυρας πιθανός της υπόλοιπης ζωής αυτού του βουνού και ενδεχομένως του θανάτου του;

Σε ποιόν άραγε θα γενιόταν μια τέτοια επιθυμία, ποιός άραγε θα σκεφτόταν κατά τέτοιο τρόπο να αποκωδικοποιήσει τα σημάδια της γης, παρά ένας ποιητής ή ένας γεωλόγος;

Η Γεωλογία είναι μια επιστήμη λατρευτική της φύσης. Η ομορφιά της φύσης σμιλεύεται και ωριμάζει μέσα απ'το απίστευτα αργό πέρασμα του γεωλογικού χρόνου.

"...Οι φλέβες του βράχου κατέβαιναν από ψηλά
στριμμένα κλήματα γυμνά πολύκλινα ζωντανεύοντας
στ'άγγιγμα του νερού, καθώς το μάτι ακολουθώντας τις
πάλευε να ξεφύγει το κουραστικό λίκνισμα
χάνοντας δύναμη ολοένα..." (3)

Ο ποιητής εδώ παρασύρεται στην περιγραφή μιας λεπτομέρειας που μόνο τα μάτια των μυημένων θα μπορούσε να προσελκύσει και να μαγέψει. Ο βράχος ζωντανεύει, οι φλέβες του στρίβουν και λικνίζονται στο άγγιγμα του υγρού στοιχείου, κουράζοντας τα μάτια στο παιγνίδισμα της ομορφιάς της φύσης. Αυτές οι φλέβες, αυτή η μικροσκοπική λεπτομέρεια γοητείας, δουλεύτηκε από τη γη με απαράμιλλη υπομονή, γεννήθηκε από το πέρασμα του χρόνου και την παντοδυναμία της φύσης. Μέσα από τον κόπο και την οδύνη της γης πήρε ζωή το κομμάτι του βράχου που κουράζει σχεδόν με τη σαγήνη του τον ποιητή. Τα πλοκάμια της γεωλογίας έχουν ζωώσει το Γιώργο Σεφέρη σ' αυτό το τετράστιχο.

Η Γεωλογία διαμορφώνει την ψυχή μας, Η μορφολογία του τόπου μας πλάθει κι αντανακλάται στην ψυχοσύνθεσή μας.

" Ο τόπος μας είναι κλειστός, όλο βουνά που έχουν σκεπή το χαμηλό ουρανό μέρα και νύχτα. Δεν έχουμε ποτάμια δεν έχουμε πηγάδια δεν έχουμε πηγές, μονάχα λίγες στέρνες, άδειες κι αυτές που ηχούν και που τις προσκυνούμε.

.....
Ο τόπος μας είναι κλειστός. Τον κλείνουν οι δυο μαύρες Συμπληγάδες,..." (4)

Ο ποιητής μεταφέρεται σ' έναν τόπο κλειστό, βαρύ και μουντό, σε μια γη που δεν είναι καθόλου απλόχερη, που περιορίζει τη ζωή των ανθρώπων της, που δεν τους προσφέρει παρά ελάχιστα. Μια γη που μουρμουρίζει και ζητά πολλά, εγκλωβίζει την ψυχή κι απαιτεί επικλήσεις και προσκύνημα για να μη στερήσει και τα λίγα που προσφέρει. Εδώ η γη διαπλάθει τις ψυχές, τις ορίζει απόλυτα και τις εξουσιάζει με την απείλη μιας πρωτόγονης κατάρας. Η ευαισθησία του ποιητή συλλαμβάνει τα ανησυχητικά μηνύματα της γης που στερεώνει, της γης που καθηλώνει τους ανθρώπους της, που δεν έχει να προσφέρει νερό και ζωή, άνοιγμα κι ελευθερία. Οι δυο μυθικοί βράχοι, οι μαύρες Συμπληγάδες, έρχονται να δώσουν έμφαση, με το συμβολισμό τους, στην παντοδυναμία της φύσης επάνω στον άνθρωπο, Όταν η γη θυμώσει, ο άνθρωπος δεν έχει παρά να περιμένει και να υπομένει την ενδεχόμενη τιμωρία του. Αυτό κανείς δεν μπορεί να το συνειδητοποιήσει καλύτερα από ένα γεωλόγο ή έναν ποιητή.

Μία από τις πιο σημαντικές επιρροές της γεωλογίας επάνω στην ποίηση του Γιώργου Σεφέρη αποτελεί αναμφίβολα το ποίημα με τίτλο "Σαντορίνη".

"Βρεθήκαμε γυμνοί πάνω στην αλαφρόπετρα
κοιτάζοντας τ' αναδυόμενα νησιά
κοιτάζοντας τα κόκκινα νησιά να βυθίζονται

στον ύπνο

.....
δρόμος της μοίρας με το χτύπημα της νέας παλάμης
στην ωμοπλάτη"

στον τόπο που σκορπίστηκε που δεν αντέχει
στον τόπο που ήταν κάποτε δικός μας
βουλιάζουν τα νησιά σκουριά και στάχτη.

.....
ξεκόλλησε απ' τον άπιστο καιρό
και βούλιαξε,
βουλιάζει όποιος σηκώνει τις μεγάλες πέτρες", (5)

Η γεωλογική ιστορία της Σαντορίνης δεν είναι παρά μια εναλλαγή βυθίσεων και αναδύσεων υπό τη συνεχή ηφαιστειακή δράση. Το ποίημα αυτό του Σεφέρη κυριαρχείται ακόμη και λεκτικά από το ρήμα "βουλιάζω". Η ιδέα της βύθισης και της ανάδυσης, του θανάτου και της αναγέννησης, της αιφνίδιας αλλαγής, ύπταται πάνω από ολόκληρο το ποίημα σαν απειλητικό σύννεφο ηφαιστείου που καπνίζει. Ο ποιητής γοητεύεται από τα κόκκινα αναδυόμενα νησιά της αλαφρόπετρας, της σκουριάς και της στάχτης, παρόλο που αναγνωρίζει την εφήμερη ύπαρξή τους; μια ύπαρξη που μπορεί να ανατραπεί ανά πάσα στιγμή, ακόμα και μέσα "στον ύπνο τους, στον ύπνο μας". Νοιώθει ότι η Σαντορίνη ακολουθεί τη μοίρα της, αντιλαμβάνεται ότι ο τόπος αυτός δεν μπορεί ουσιαστικά να ανήκει πουθενά μια και είναι "τόπος που σκορπίστηκε που δεν αντέχει". Το νησί αυτό μαγεύει τον ποιητή με την ευμεταβλητότητά του, με την αστάθεια που το διακρίνει, με την αβεβαιότητα της ύπαρξής του. Η Σαντορίνη αφήφά το χρόνο, έχει "ξεκολλήσει από τον άπιστο καιρό", είναι μοναδική, ανεπανάληπτη και κάθε φορά διαφορετική. Η Σαντορίνη βυθίζεται γιατί κουβαλά βαριά κληρονομιά, βουλιάζει γιατί "σηκώνει τις μεγάλες πέτρες".

Το πιο σημαντικό σε σύλληψη σημείο του ποιήματος είναι ίσως η σχέση του νησιού με το χρόνο. Αυτό το νησί φαίνεται να αφήφά ακόμα και το βαρύγδουπο γεωλογικό χρόνο, φαίνεται ικανό να τον επιταχύνει σε άπιστευτους ρυθμούς, ακόμα και να τον χλευάζει. Ο ποιητής με σπάνια ευαισθησία έχει καταφέρει να πιάσει το γεωλογικό σφυγμό της θήρας και να τονίσει τη μοναδικότητά της. Μερικές φορές είναι εντυπωσιακά δύσκολο να διακρίνουμε πού αρχίζει η γεωλογία και πού σταματά η ποίηση κι αντίστροφα.

" . . . . .
το μακρύ ποτάμι που βγαίνει από τις μεγάλες λίμνες
τις κλειστές βαθιά στην Αφρική
και ήταν κάποτε θεός κι έπειτα γένηκε δρόμος και δω-
ρητής και δικαστής και δέλτα'
που δεν είναι ποτές του το ίδιο, κατά που δίδασκαν οι
παλαιοί γραμματισμένοι,
κι ωστόσο μένει πάντα το ίδιο σάμα το ίδιο στρώμα και
το ίδιο σημείο,
ο ίδιος προσανατολισμός. (6)

Ο ποιητής εδώ αναφέρεται στο μακρύ ποτάμι της Αφρικής, το Νείλο, ένα ποτάμι
θεικό με μεγάλη γεωλογική ιστορία. Σ' αυτό το πεντάστιχο η ποίηση είναι τόσο
σφιχτοπλεγμένη με τη γεωλογία που η ευαισθησία και η ακρίβειά του εκπλήσσουν.
Γοητευμένος ο ποιητής αναφέρεται στον ποταμό-θεό με το περήφανο δέλτα τονί-
ζοντας τη μαγευτική του ικανότητα ν' αλλάζει παραμένοντας πάντα ίδιος, κρατών-
τας πάντα τον προσανατολισμό του. Εδώ εξυμνείται ο ποταμός-δημιουργός, ποταμός
ζωοδότης, που αποθέτει ή φθείρει ανάλογα με τις απρόβλεπτες διαθέσεις του.
Τα σπήλαια, ναοί της Γης, χώροι λατρευτικοί κι απόκρυφοι της μυστικής δημιουρ-
γίας.

"Κι όμως εκεί, στην άλλη οχθη
κάτω απ' το μαύρο βλέμμα της σπηλιάς
ήλιοι στα μάτια πουλιά στους ώμους
ήσουν εκεί' πονούσες
τον άλλο μόχθο την αγάπη
την άλλη αυγή την παρουσία
την άλλη γέννα την ανάσταση'
κι όμως εκεί ξαναγινόσουν
στην υπέρογκη διαστολή του καιρού
στιγμή-στιγμή σαν το ρετσίνι
το σταλαχτίτη το σταλαγμίτη" (8)

Το ποίημα αναφέρεται στην υπόγεια σπηλιά με το ξωκλήσι του Αγίου των "παραξυμών"
που βρίσκεται στο νησί του Αι-Γιάννη στα Βουρλά της Σμύρνης. Η σπηλιά μήτρα της
γης που προσμένει μέσα "στην υπέρογκη διαστολή του καιρού" την αγάπη, την παρου-
σία, την ανάσταση. Υπομονετική μέσα στις ωδίνες του τοκετού, μέσα στην αγωνία
και τους πόνους της δημιουργίας, αφήφά τον καιρό που περνά, τον διαστέλλει και
τον ξεγελά, τον κατατροπώνει με την ίδια την ηρεμία της. Μια ηρεμία που όσο κι

αν χλευάζει το χρόνο, δεν παύει νάναι δυναμική, σταθερή όσο κι απρόβλεπτη. Η
ηρεμία της γέννας της γης, η δύναμη της σιωπηλής, βουβής, θαυμαστής δημιουρ-
γίας. Και το δημιούρημα, σεμνό, μικρό κι ανεπανάληπτο, φτιαγμένο "στιγμή-
στιγμή σαν το ρετσίνι, το σταλαχτίτη, το σταλαγμίτη" θα θρέψει την ψυχή του
ποιητή, θα εξάψει τη φαντασία του γεωλόγου, θα μαγέψει το μυαλό τους.

Η γη, όπως καθετί που κινείται στο μαγικό πεδίο του απρόβλεπτου, διαγράφει
κυκλικές διαδρομές ανάμεσα στη ζωή και το θάνατο, περνώντας διαδοχικά από
τις αιχμές της δημιουργίας και της καταστροφής.

" . . . . .
Στη Νεκρή Θάλασσα
δεν είναι ψάρια
δεν είναι φύκια
μήτε αχινοί
δεν έχει ζωή.
.
Καρδιά και στόχαση
πήζουν στ' αλάτι
που είναι πικρό
σμίγουν τον κόσμο
τον ορυχτό .... (9)
.
"

Η γοητεία της καταστροφής έχει τη βάση της στην ιδέα της ανανέωσης της εκ νέου
δημιουργίας. Ο ολιστρος του ποιητή εδώ κεντρίζεται από το γεγονός της ανυπαρξί-
ας ζωής, της έλλειψης ζωντανού όντος. Η Νεκρά Θάλασσα, στοιχείο σχεδόν βιβλικό
χαραγμένη στο συλλογικό υποσυνείδητο σα σύμβολο της μαγείας του θανάτου, που
συνάμα περικλείει την αρχή της αναγέννησης. Ο Γεωλόγος γνωρίζει καλά ότι κάθε
τέλος προϋποθέτει μια καινούργια αρχή. Ο ποιητής το ψυχανεμίζεται: "Στη Νεκρή
θάλασσα....δεν έχει ζωή", στη νεκρή θάλασσα δεν υπάρχει τίποτα, παρά μόνο ίσως
η έναρξη της αναγέννησης, καθώς "καρδιά και στόχαση...σμίγουν τον κόσμο τον
ορυχτό". Ο χρόνος θα επουλώσει τις πληγές της νεκρής, ακατοίκητης θάλασσας και
η ζωή θα ξαναγεννηθεί. Ο παντοδύναμος χρόνος θα γυρίσει και πάλι το ρολόι της
γης στη δημιουργία.

Η γη μπορεί να συντροφέψει κάθε ευαίσθητη ψυχή, κι η πέτρα τότε ζωντανεύει σκέ-
ψεις, λόγια, θύμησης, κινήσεις μαγικές, μοναδικές στιγμές επικοινωνίας με τα
στοιχεία της φύσης.

"Άνθη της πέτρας μπροστά στην πράσινη θάλασσα
με φλέβες που μου θύμιζαν άλλες αγάπες
γυαλίζοντας στο αργό ψιχάλισμα,
άνθη της πέτρας φυσιολογικές
που ήρθαν όταν κανένας δε μιλούσε και μου μέλησαν
που μ'άφησαν να τις αγγίξω ύστερ' απ' τη σιωπή
μέσα σε πεύκα σε πικροδάφνες και σε πλατάνια" (10)

Ο ποιητής γίνεται ένα με τον βράχο, η ποίηση συσσωματώνεται με την πέτρα κι η πέτρα γεννά το ποίημα. Το δημιουργημα παίρνει ζωή από τις φλέβες του βράχου κι ανθίζει και κινείται και μιλά και συντροφεύει τον ποιητή στην μοναχική του περιπλάνηση. Η πέτρα γίνεται άνθος που πάλλεται και η γη μιλά κι αφήνεται στο άγγιγμα του δημιουργού. Ο Σεφέρης ερωτοτροπεί με τ' "άνθη της πέτρας μπροστά στην πράσινη θάλασσα", ερωτοτροπεί με τη γή και τη φύση και συγκλονίζεται απ' τη μοναδικότητα της στιγμής.

Ανατρέχοντας την ποίηση τῆς Σεφέρη βρίσκουμε πληθώρα γεωλογικῶν επιρροῶν -συνειδητῶν ἢ μη - με διάχυτα τὴ νοσταλγία καὶ τὸ πάθος γιὰ τὰ μυστικά που ἡ γῆ μπορεῖ νὰ κρύβει καὶ ν' ἀποκαλύπτει, σ' ὅσους θ' ἀναζητήσουν τὴν εὐνοιά της.

"Μα εσύ που γνώρισες τη χάρη της πέτρας πάνω στο
θαλασσόδαρτο βράχο
το βράδυ που έπεσε η γαλήνη
άκουσες από μακριά την ανθρώπινη φωνή της μοναξιάς
και της σιωπής
μέσα στο κορμί σου
....." (7)

Αναμφισβήτητο είναι πάντως ότι ο ποιητής κρατοῦσε τις αισθήσεις του σε εγρήγορη, ἔτοιμες νὰ δεχτοῦν τὴν παραμικρὴ μεταβολὴ στον παλμὸ τῆς Γῆς καὶ τῆς Φύσης. Μέσα στην ἀναζήτηση του ποιητικῆς του λόγου, πολλές φορές συνέλαβε κι ἐξέφρασε με τὸ ἔργο του τὴν κινητήρια δύναμη ζωῆς του πλανήτη μας, μέσα ἀπὸ τις ἀνύποπτες περιπλανήσεις του κατόρθωσε νὰ μετουσιώσῃ τὴν γεωλογία σὲ ποίηση. Γιὰ τὸ Σεφέρη ἡ Γεωλογία βαρύνεται ἀπὸ τεράστια μελαγχολία, μὴ καὶ ὁ χρόνος λειτουργεῖ ουσιαστικὰ ἐναντίον της,

Γεωλογία, μὴ δαιδαλώδης διαδρομὴ καταγραφῆς του χρόνου, μὴ ἀνοιχτὴ πρόκληση γιὰ ποιητικὴ περιπλάνηση.

Γιὰ κάθε ἀνήσυχον πνεῦμα καὶ δημιουργικὴ φαντασία, ἡ γεωλογία μπορεῖ νὰ ξεδιπλώσῃ πτυχές γνώσης καὶ ἐμπνευσης, πτυχές ὅμως που μόνο οἱ μνημένοι θα μποροῦσαν νὰ ἐκτιμῆσουν καὶ νὰ ἀποκωδικοποιήσουν.

Γεωλογία καὶ Ποίηση θὰ μπορούσαν ν' ἀποτελέσουν γι' αὐτοὺς μὴς Διπλὴ Πύλη Εἰσόδου στὸ Ἱερό τῆς Φύσης καὶ τῆς Ζωῆς τῆς Ὑπαρξῆς καὶ τῆς Δημιουργίας, Ἱερό στα ἄδυτα του οὐλοῦ ἐλάχιστοι εὐσεβεῖς μποροῦν νὰ εἰσαχωρήσουν.

Παραπομπές (βλ. ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ, ΠΟΙΗΜΑΤΑ, ἐκδ. ἸΚΑΡΟΣ, 1974, 9η ἐκδ.)

σελ. 101, στ. 43-44.

σελ. 157, στ. 1-3, στ. 19-23

σελ. 185, στ. 5-9

σελ. 55, στ. 1-4, στ. 12-13

σελ. 75-76, στ. 7-10, στ. 16-19, στ. 42-44

σελ. 200-201, στ. 11-15

σελ. 110, στ. 18-21

σελ. 291, στ. 1-11

σελ. 205-206, στ. 49-53, στ. 65-69

σελ. 146, στ. 1-7